

Blazen tegen de visgraten

De vis is zo sterk met onze samenleving verweven dat je dit koudbloedige dier ook in geloofsuitingen tegenkomt.

Tekst Frans Collignon Illustratie Peter Paul Rubens

Achterop de auto bijvoorbeeld:

Dit eenvoudige teken van twee horizontale boogjes is uit de begindagen van het christendom. Het Griekse woord voor vis is *ichtus* en die letters (in het Grieks dan) kan je als afkorting lezen voor *Jezus Christus, Gods zoon en Redder*.

Ook in de Bijbel komt de vis veel voor. Denk maar aan de wonderbaarlijke visvermenigvuldiging, of de wonderbare visvangst. Een ander verhaal is van de profeet Jonas die drie dagen in de buik van een grote vis overleefde. Dat verhaal staat niet alleen in de Bijbel maar ook in de Koran.

Voor de katholieken is het vrijdag visdag. Dat was omdat volgens de inmiddels versoepelde leer van onthouding op vrijdag geen vlees mocht worden gegeten. Het alternatief voor de hardwerkende gelovige was de vis als

eiwit- en energiebron. Tot op de dag van vandaag is in menig rust- of verpleeghuis van katholieke origine de vrijdag de dag dat er vis op het menu staat. Vis is kennelijk lekker genoeg om ook zonder de verplichte vleesonthouding te worden gegeten.

Tegen een zere keel

Er zijn ook heiligen die hun roem via de vis hebben weten te bereiken. Blasius heeft aan de vis, althans aan een onderdeel van dit dier, zijn heiligverklaring overgehouden. Hij leefde ongeveer 1700 jaar geleden in het huidige Armenië en werd vervolgd vanwege zijn geloof. Maar gevangen en wel had hij toch nog de gelegenheid om een kleine jongen het leven te redden. Het knaapje dreigde te stikken in een visgraat die in zijn keeltje vastzat. Daarom is de goede Blasius de beschermheilige voor aandoeningen aan de keel. Hij is ook de schutshilige voor kleermakers, schoen- ➤

Peter Paul Rubens, die van de weelderige vrouwen, heeft de Bijbelse wonderbare visvangst in een drieluik van 1619 vastgelegd. Het is te zien in de Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijlekerk te Mechelen.

makers en alles en iedereen die wat met wol te maken heeft, voor artsen, voor metselaars, stukadoors en steenhouwers, voor molenaars en blazers op een muziekinstrument en ook nog voor automobilisten en bakkers. Kinderen en zere kelen kan hij er echter nog makkelijk bij hebben.

Zegen

Tot nog niet zo lang geleden werd de Blasiuszegen gezien als een probater geneesmiddel tegen keelpijn dan het aspirientje. Bovendien gaat van deze zegen een sterke preventieve werking uit. Op 3 februari (Blasiusdag) houdt de priester twee gekruiste kaarsen langs de keel van degene die hij zegent. De aanroeping van Blasius in een oud gebed luidt:

*De heilige Blasius helpt degeen
van de koliek, graveel en steen,
van keelpijn en meer andere plagen,
die door gebeden zijn bijstand vragen.*

Gratenfobie

De graten van een vis, die het jongetje van Blasius dreigde te verstikken, zijn al langer een probleem bij het eten. Menigeen laat een overheerlijke vis staan uit angst voor de graat. De gruwelijke verhalen over kuchende viseters die tevergeefs hard op de rug worden geslagen om het graatje te verwijderen maken een gratenfobie begrijpelijk. Er gaan zelfs uitdrukkingen in onze taal terug op deze angst.

Wie zeker weet dat zijn visschotel geen graten meer bevat, kan vrolijk en vlot doorhappen. Hetzelfde geldt voor ontbeend vlees. *Daarom betekent ergens geen graat in vinden of er geen been (bot) in zien*, dan ook dat je onbekommerd en met instemming naar een plannetje of voorstel kijkt. Je hebt in ieder geval geen bezwaar.

De angst voor een graat kan voor paniek zorgen, maar niettemin is het vrijwel onmogelijk dat je stikt door een graat in je keel. Zo groot zijn ze niet. Het geniepige is dat ze juist klein zijn, waardoor de kok ze over het hoofd ziet. Het is natuurlijk wel een vervelende en pijnlijke ervaring, die met een beetje zorgvuldigheid kan worden voorkomen.

Er zijn meer uitdrukkingen. Iemand kan bijvoorbeeld *niet zuiver op de graat zijn*. Dat verwijst naar de versheid, of liever de bedorvenheid, van vis. Daaraan verwant is de uitdrukking *rood op de graat*. Dat is iemand met een socialistische inslag. Elke verdere verwantschap met de vorige uitdrukking is individueel bepaald.

En komisch is het schampere verwijt dat iemand toegeworpen kan krijgen die iets wil delen: *Ja, jij de vis en ik de graat*.

Toen extreme dunheid nog niet een na te streven mode-ideaal was, werd een schraal iemand een beetje afkeurend *gratmager* genoemd. Een dunnerd was *van de graat gevallen* (honger geleden en mager geworden). Van de scheldwoorden die met graten beginnen noemen we de minst onvriendelijke: *gratenpakhuis*. V